

ményez. Később már odáig merészkedhetünk, hogy a betűelemek halmazából maguk a tanulók válasszák ki és illessék össze a megfelelőket, hogy produktív munkával alkotassák meg az új betűt.

A huzalbetű segítségével lehetővé válik az elemzett, szintetizált, tehát a megismert betű vonalközbe helyezése is. Csak egy mozdulat, s a most megismert betűt az applikációs táblára felrajzolt vonalakra helyezhetjük. A betű egészét látják mozogni a tanulók, tehát az egészszet figyelik. Az egésznek a helyét határozzák meg. Az egész-rész viszony alapján a betű elemeket is beelátják a megfelelő vonalközökbe, s ennek a megbeszélésére különösebb gondot nem szükséges fordítani.

A huzalbetű elemeivel való manipulációk kialakítják a betű képzetét, ugyanakkor nem akadályozzák, sőt a tudatosítással elősegítik az alakítás folyamatosságát, s ezzel megkönnyítik a tanulók írásos tevékenységét.

A lány huzalból kialakított betűelemeket, huzalbetűket az 1. osztály végén, de a 2. osztályos betűcsoportonkénti gyakorláskor is felhasználhatjuk. Ismert dolog, hogy a gyerekek könnyebben észreveszik a különbséget, mint a hasonlóságot. Ezt a tulajdonságot figyelembe véve, a hasonlóság keresésére való ösztönzés a tanító gyakori feladata. Amikor az alakítási azonosságok tudatosítására pl. adott elemekből többféle betűt raknak össze a tanulók, vagy egy adott elemhez más elemek hozzáillesztésével betűket alkothatnak (u, ü, v, b), közben előtűk a *hasonló elem* kiemeltté, megfoghatóvá válik. Mindez motiválja, lelkesebb munkára készíti őket. Megkönnyíti számukra a csoport tagjai közötti hasonlóságot felfedezni. Ugyanezt a műveletet a tipushibák javításakor is elvégezhetik. Felhívhatjuk ilyenkor a figyelmüket a különbségekre is (a táblára helytelenül felírt alakra ráhelyezem a hasonló nagyságú huzalbetűt, s ezzel megkönnyítem a hiba megkeresését). Mindezek azért is fontosak, mert a tudatos íráselemzésnek, javításnak is az elemeken kell alapulnia. Nem elég a betűformát (mint egészet) javítani, a betűelem alakításának javításával hamarabb elérjük a célunkat.

Mindezekre a manipulációkra a betűk írott alakjainak megtanításakor év elején még jobban, később viszont egyre kevesebbszer támaszkodjunk.

Litkei Katalin

Jászberény, Tanítóképző Intézet

A „DRÁGA KINCS AZ EGÉSZSÉG” CÍMŰ TÉMAKÖR TANÉV ELEJI ISMÉTLÉSE

A témakör tanév eleji ismétlése során a következő oktatási és nevelési feladatokat oldjuk meg:

1. Számonkérjük a 3. osztályban tanult legfontosabb egészségügyi ismereteket, ezeket rendszerezük és ismételtelen rögzítjük.
2. Ellenőrizzük az egészséges életmódra vonatkozó készségek szintjét. További készségek kialakításával alapozzuk meg a személyi higiénia nevelését.
3. Felmérjük a tanulók olvasási készségének szintjét.

A feldolgozás módszere elsősorban a beszélgetés. Vigyázzunk arra, hogy a hangsúly ne az események elmondásán legyen. Az olvasási variációk közül leggyakrabban a változó olvasást alkalmazzuk, ez nyújt legjobb lehetőséget a tanulók olvasási készség szintjének felmérésére. A tanulóktól előre megadott szempontok alapján önálló beszámolókat is kérünk. A bemutatás megkönnyíti az ismeretek felidézését, pl. bemutatjuk az előző évben szemléltetett plakátokat, képeket, mondják el, mire emlékezteti őket. A táblázat készítése megkönnyíti az ismeretek rendszerezését és rögzítését. Hasznosnak tartom a „Gábor beteg” című diafilm ismételt bemutatását, amely a gyakorlati feladatok megoldására mutat. (A film minden iskola birtokában van, a fogalmazás tanításához kiadott 4. sz. tekercs első egysége.)

Osztályomban kialakult és jól bevált eljárás a tanulók előzetes tájékoztatása. Előző héten közlöm a következő hét fontosabb feladatait a faliújságon, amelyet állandóan figyelemmel kísérnek. Így az időben kapott tájékoztatás alapján lehetőségük van önálló tapasztalatgyűjtésre. E témakör ismétlése előtt feltétlenül hasznosnak tartom a tanulók tájékoztatását. A legtöbb gyermek birtokában van a 3.-os olvasókönyv, mivel új tankönyv kerül kiadásra. Az új harmadikos könyv is hozzáférhető minden iskolában. A Szamárköhögés című olvasmány ismét szerepel az új kiadásban, otthoni feldolgozásra kiadhatjuk ezt az olvasmányt is. A tájékoztatást fogalmazhatjuk így: Szeptember 16-ig olvassátok el a következő olvasmányokat:

1. Kanyarójárvány
2. Kovács Bandi influenzáz
3. A tbc
4. Kórházban voltam
5. Gyógyszerek.

Nézzétek át a tavalyi füzetetekben az olvasmányokról készített feljegyzéseket! Olvassátok el az új harmadikos könyvből a Szamárköhögés című olvasmányt, írjátok le a tüneteit, a megelőzés és a gyógyítás módját! Aki beteg volt a vakációban, készüljön szóbeli beszámolóra! Mondja el betegségének tüneteit, számoljon be a gyógyulásáról!

Ilyen előkészítés után a következő vázlat alapján dolgozhatunk az órán:

1. A tanulók beszámolója a vakációban átélt betegségekről.

A beszámolóik szempontjait előre írjuk fel a táblára, a tanulók ezek alapján rendezzék gondolataikat.

Ki, miben betegedett meg?
Melyek voltak betegsége tünetei?
Hogyan gyógyultak meg?

Az egyéni beszámolóknak az a célja, hogy a tanulók eljussanak a felismerésig: Hogyan kerülhettek volna el a betegséget? Általánosítanak: a betegséget az egészségügyi szabályok meg nem tartása okozta. Pl. Nem az időjárásnak megfelelően öltözködtek, evés előtt nem mostak kezét, felhevült állapotban vizet ittak, elestek.

Válogató olvasás: Olvassuk el a Kanyarójárvány című olvasmányból az egészségünk megóvására vonatkozó utasításokat!

A további munkát a következő célkitűzéssel motíváljuk:

Ismételjük és rendszerezük mindazt, amit egészségünk megóvása érdekében tanultunk, hogy a jövőben elkerülhessük mindnyájan a betegségeket!

2. Az óra következő szakasza nagymértékben épül a tanulói aktivitásra. Minden tanuló feladatlapot kap, ennek órai funkciója: a rendszerezés megkönnyítése. A feladatlap alapján gyűjtjük össze és rendszerezük az ismereteket, de a feladatlapot nem az órán állítjuk ki, hanem minden tanuló házi feladata lesz. A házi feladat megalapozása érdekében az anyaggyűjtés és rendszerezés minden tanuló aktív részvételével történjék!

A feladatlap a következő:

A betegség neve	Tünetei	Megelőzés	Gyógyítás
Kanyaró			
Influenza			
Szamárköhöges			
Tbc			

a) Olvassuk el a feladatlapról a leggyakoribb fertőző betegségek nevét! Keressük ki a Kanyarójárvány című olvasmányból a kanyaró tüneteit! Miről ismerjük meg az influenzát? Olvassuk el a Kovács Bandi influenzás című olvasmányból! Mit olvastatok a szamárköhöges tüneteiről? Melyek a tbc. tünetei? (A tankönyv nem ismerteti, ha az előző évben magyarázattal nem egészítettük ki a tanulók ismereteit, most pótoljuk a hiányokat: száraz köhögés, állandó hőemelkedés, fogyás, gyengeség, izzadás, sápadtság.)

Foglaljuk össze a betegségek tüneteiről tanultakat! Mit írtok majd ebbe a rovatba?

b) A megelőzés

Hogyan előzhetjük meg a kanyaró terjedését? Olvassuk el! Az influenzát is meg lehet előzni! Hogyan védte Bandi nagymamája Ágit az influenzától? Keressük ki ezt a mondatot! Milyen tanácsokat kaptunk egészségünk megóvása érdekében? (Vigyázz az egészségedre! cím alattiak elolvasása.) A szamárköhöges ellen is lehet védekezni. Mondjátok el, hogyan?! Olvassuk el A tbc című olvasmányból azokat a részeket, amelyek a megelőzésről szólnak! A Vigyázz az egészségedre! című tanácsok közül melyek azok, amelyeket mindig megtartotok? Melyik szabályt nem tartottátok meg? Miért? Keressünk megoldást! Adjatok tanácsot egymásnak! Pl.: esti lefekvés, reggeli torna stb.

Foglaljuk össze az elmondottakat röviden, ahogy majd a feladatlapra fogjátok írni!

c) Gyógyítás

Az óra e szakaszában a gyakorlati tudnivalókat rendszerezzük, rögzítsük. Ki küldte haza a kanyarós kislányt az iskolából? Olvassuk el! Kinek a hangjára ébredt Kovács Bandi? Keressük ki az olvasmányból! Ki ismeri a szamárköhöges és a tbc tüneteit?

Ha betegek vagyunk, azonnal menjünk orvoshoz! Ki a körzeti orvosunk? Hol lakik? Mikor rendel? (Gábor beteg című film bemutatása.)

Mit tanulunk tőle? Szólunk édesanyának, tanító néninek. Elmegyünk az iskolaorvoshoz, vagy a körzeti orvoshoz. Türelmesen várunk, amíg ránk kerül a sor. Értelmesen és őszintén válaszolunk az orvos kérdéseire. Megköszönjük a vizsgálatot. Kiváltjuk a gyógyszer. megtartjuk az orvos utasításait, lefekszünk, gyógyszer veszünk be.

A gyógyítás lehetőségei: Keressük ki az olvasmányokból azokat a részeket, amelyek a gyógyításra vonatkoznak. Mit mondott a doktor bácsi a kanyarós kislánynak? Milyen utasításokat adott Bandi nagymamájának? Hogyan gyógyítják a tbc-s beteget? Fizetünk-e az orvosi vizsgálatért? (Az orvosi vizsgálat ingyenes. A gyógyszer árának is csak egy kis részét fizetjük. Államunk gondoskodik egészségünk óvásáról.)

Súlyosabb esetekben kórházba utalja az orvos a beteget. Ki volt már kórházban? Miért? Hogyan került Mészáros Kati a kórházba? Ol-

vassuk el! Mit tanultunk a gyógyszerekről? Olvassuk el! Csak felnőtt jelenlétében, orvosi utasításra vegyünk be gyógyszert!

Mondjuk el röviden, mit írunk a feladatlap „Gyógyítás” rovatába?

3. Összefoglalás

Vegyük a kezünkbe a táblázatot! Mondjuk el, mit írunk a rovatokba! A tanulók a fejléc segítségével foglalják össze, — minimális nevelői beavatkozás mellett — az órán átismételt és rendszerezett ismereteket. Olvassuk el a plakátok intelmeit! Ki, melyikre gondol ezek közül naponta? A plakátokat a következő óráig

az osztályban hagyom, utószemléltetés céljából. Végül: magyarazzuk meg, hogy értjük a „Drága kincs az egészség” című mondást! Hogyan őrizhetjük meg e drága-kincsünket? Megtartjuk az egészségügyi szabályokat!

4. Házi feladat

Olvassátok el még egyszer az olvasmányokat és írjátok be a feladatlapok hiányzó adatait! Tanuljátok meg a leírtakat!

A következő órára a faliújságra kiteszem a kész feladatlapot. A tanulók hasonlítsák össze a sajátjukkal, az esetleges hiányokat önállóan pótolják.

A betegség neve	Tünetei	Megelőzés	Gyógyítás
Kanyaró	Magas láz, nátha, torokfájás, köhögés, nagyobb, összefolyó kiütések.	Kerüljék a találkozást a kanyarós beteggel, rendszeresen mossanak kezet.	Elkülönítés, gyógyszerek, fekvés.
Influenza	Nátha, láz, levertség, könnyező szem, torokfájás, izületi fájdalmak, étvágytalanság.	Védőoltás, vitaminok, kerüljék a találkozást az influenzás beteggel.	Elkülönítés, gyógyszerek, fekvés.
Szamárköhögés	Rohamszerű, húzó köhögés, hányinger.	Kötelező védőoltás.	Gyógyszerek, levegőváltás.
Tbc	Száraz köhögés, fogyás, gyengeség, izzadás, állandó hőemelkedés.	Kötelező védőoltás, egészséges életmód, tisztaság, tüdőszűrés.	Elkülönítés, gyógyszerek, fekvés, szanatórium.

Sasvári Tiborné
Debrecen, Tanítóképző Intézet

AZ ÍRÁSBELI SZORZÁS ISMÉTLÉSE ÚJ ÖSSZEFÜGGÉSEK KERESÉSÉVEL

A tanév eleji ismétlő órák eredményességét fokozza egy-két eddig észre nem vett összefüggés feltárása.

A következő szorzási formát a helyértékeléssel bajlódók számára építhetjük be az ismétlő óra menetébe. A helyértékelési problémák újszerű megfogalmazása motiváló lesz a jobb tanulók számára is.

1. Ki találja ki, hogyan szoroztam . . .

A táblára óra előtt felírt szorzási séma tanulmányozása a feladat:

$$\begin{array}{r} 36 \cdot 27 \\ \hline 12 \\ 642 \\ 21 \\ \hline 972 \end{array}$$

A gyerekek figyelmesen nézik a szorzást. Hamar észreveszik, hogy a részletszorzatok három sorba vannak írva, ami számukra szo-

katlan, hiszen csak kétjegyű a szorzó. Az a véleményük tehát, hogy a szorzás nem lehet jó.

Végezzük el a szorzást úgy is, ahogyan csinálni szoktuk:

$$\begin{array}{r} 36 \cdot 27 \\ \hline 72 \\ 252 \\ \hline 972 \end{array}$$

Teliat az eredmény ugyanannyi, mégiscsak jól szoroztam én az előbb is.

Még egy kicsit széthúzom: Amit három sorba írtam az előbb, azt most négybe írom azáltal, hogy ezt a 42-t még egy sorral lejjebb teszem, akkor biztosan rájöttök, hogyan szoroztam. Figyeljetek csak!

$$\begin{array}{r} 36 \cdot 27 \\ \hline 12 \\ 6 \\ 42 \\ 21 \\ \hline 972 \end{array}$$